

AQL solig'i

o'qishlar uchun khitoblilar, tinglash va masallat

UDK: 821.512.133-93

KBK: 84(50)76

A-87

Ahmedov, M.

Aql saligi [Matn]: o'limlar uchun hikoyalar, rivoyatlar va masalalar / M.Ahmedov. – Toshkent: «Nural-shon zayo yig'indisi», 2018. – 96 bet.

UDK: 821.512.133-93

KBK: 84(50)76

Ushbu kitobdagi hikoyalar va rivoyatlarning har biri ibrat ko'zgusi hamda hikmat xazinasini bo'lib, xalq dunyoshmamligini o'zida mujassam etgan, asrlar davomida titiz tilga o'tib saqlanib kelganidir.

Bu kitob o'quvchilarga munosib foyda bo'lsin, deb umid qilamiz.

Ta'riflovchi:
M. Ahmedov

ISBN 978-9943-8079-8-3

© «Nuralshon zayo yig'indisi», 2018
© «Ma'rifat qizilari SS» MCHJ, 2018

GUNOH – GUNOHIGA SARAB BO'LADI

Buxoro shahrida bir meshkobchi bo'lgan ekan. U qariyb o'ttiz yildan beri o'ziga to'q zargarning uyiga suv tashib, tirkchilik qilarkan. U bir kuni odaddagidek zargarning uyiga suv olib kelibdi. Bu paytda zargarning go'zal va oqila xotini hovli supurayotgan ekan. Meshkobchi kullimaganda meshni yerga qo'yibdi-yu, chopib borib ayolning qo'lidan tutib, yuzidan bo'ssa olibdi. So'ngra hech narsaga qaramay, ko'chaga qarab chopibdi.

Zargar qosh qorayganida uyiga qaytibdi. Kechki ovqatdan keyin xotini undan so'rabdi.

– Bugun Xudoga yoqmaydigan biror ish qildingizmi?

Zargar «Xotinim bir nimaning isini payqadimikan» deya undan shubhalanibdi va bo'lgan voqeani shartta aytibdi-qo'yibdi.

– Choshgohda bir ayol do'konim oldida to'xtadi va: «Dunustroq zirak topilmaydimi?»

– deya so'radi. Men yoqut ko'zli tilla zirakni unga uzatdim. Ayolning ovozi mayin va

qo'leri ko'p nafis ekan. Ixtiyorimni yo'qotib, uning qo'ldan tutib, o'pib oldim. Shundan boshqa gunoh ishi qilganim yo'q.

Zargaming xotini tabassum qilib debdi:

– Bugun choshgohda odatdagiday meshkobchi suv olib keldi, lekin kulilmaganda xunuk bir voqea yuz berdi. O'ttiz yildan beri halol xizmat qilib, biron marta noto'g'ri ish qilmagan odam bugun qo'lmdan tutib, yuzimdan o'pib oldi.

Bu gapdan zargaming achchig'i chiqibdi, lekin xotinini qattiq yaxshi ko'rganidan jahlini bosibdi, o'zining qimshidan pushaymon bo'libdi. Er-xotin ancha vaqtgacha indamay o'tirishibdi.

Meshkobchi ertasiga yana zargamkiga suv olib kelibdi va ayolning oyog'iga yiqilib, lavba-tazarru qilibdi.

– Ey marhamatli shibal! Meni kechir! Kecha shayton yo'ldan ozdirdi, yo'qsa, bunday gunoh ishga aslo qo'l umagan bo'lardim.

Ayol xala bo'lmabdi. Meshkobchiga tasalli berib:

– Senda hech qanday ayb yo'q. Ma'lum bo'lishicha, shayton aslida seni emas, mening erimni yo'ldan urgan ekan, – debdi.

OQIBATLI QO'SHINI

Abdurahmon arafa kuni kechqurun uyda edi. Kindir hovli eshigini taqiladi. Chiqib qarasa, qo'shnisi ekan. Qo'shni kambag'al va serfarzand odam edi.

– Ey xoja, mana, ertaga hayit. Lekin kasamda qora chaqa ham yo'q. Biroz pul berib turolmaysizmi? – dedi u yalnib.

– Qani, ozroq kutib turing-chi, – dedi u qo'shnisiga va darvozani yopmay uyiga qaytib kirdi. Xo'ni bilan maslahatlashdi. Ayoli:

– Bor-yo'g'i yigirma besh dirham aqchamiz bor ekan. Mayli, bir qismini qo'shniga beraylik, qolganini o'zimiz ishlataylik, – dedi.

– Yo'q! – dedi Abdurahmon xotiriga. – Qo'shniga aqchaning bir qismini emas, hammasini beraylik, shunda ulkan savobning bir qismi emas, hammasi yonimizga qoladi.

ZUKKO QOZI

Bir odam qora kunimga yarab qolar, deya daraxt tagiga ming misqol tilla ko'mib qo'ydi. Ma'lum vaqtdan keyin borib qarasa, hech

vaqo yo'q – daraxt tagi qazilgan, hatto ildizlari qirqib olingan edi. U kishi dod-faryod qilganicha qozining oldiga bordi va bo'lgan voqeani aytib, yordam so'radi:

– Uyingga boraver, ikki-uch kundan keyin kelib xabar ol. Lekin bu gapni boshqalarga ayta ko'rma, – dedi qozi unga.

Da'vogar ketgach, qozi xos-u avomning najotkori hisoblangan shu yerlik tabibni chaqirtirib so'radi:

– Falon daraxtning ildizi rostdan ham foydali?

– Shunday, taqdir. Uning xosiyati zo'r, foydasi esa cheksiz, – deya javob berdi tabib.

Qozi tabib shu daraxt ildizini muolaja sifatida yozib bergan kishini chaqirtirdi. Onun va hikmatni pesh qilib, u bilan jiddiy so'zlashdi. Shundan keyin o'sha odam daraxt ostiga ko'milgan olinlarni egasiga qaytarib berdi.

MUNOSIB QAYLIQ

Arabistonda ilm-u hikmatda benazir Shan ismli hokim o'zimga o'xshagan biror bilimdon qiz topilmagunicha uylanmayman, deb

ahd qilgan ekan. Munosib qayliq artarib olamni bir necha bor kezib chiqsa hamki, ko'nglidagidek yor topolmabdi.

Yana shu niyatda sayohat qilib yurganida bir odam unga hamroh bo'libdi.

Shan hamrohiga:

– Siz meni ko'tarasizmi yo men sizni ko'taraymi? – debdi.

– Ajib betamiz odam ekansan-ku, – debdi hamrohi. – Salamni zo'rg'a ko'tarib yuribman-u, seni qanday qilib ko'taraman?

Shan indemabdi. Biroz yo'l yurganlaridan keyin barq urib yashnab turgan bir bug'doyzonga yetibdilar. Shan ekinlarga qarab:

– Bu bug'doyzoming donini yeb bo'lishdimikun? – deya hamrohidan so'rabdi.

– Toza jimni ekansan-ku! Bug'doyni hall o'rib olmay turib yeb bo'ladimi?!

Shan bu safar ham indemabdi. Bir qancha yo'l yurganlaridan keyin ular tobut ko'tarib borayotgan olomonga duch kelishibdi.

– Bu odam o'ldimkan yo hatyam tirimkan? – deya yana hamrohidan so'rabdi Shan.

– Ajabo, unrim bino bo'lib sen kabi ahmoqni ko'magandim. Janoza o'qilib, qabristonga olib borilayotgan o'likni bu tirimi

deb so'raydimi? Qo'y, menga boshqa gapirma, ahmoqona so'zlaringdan ko'nglim o'zib ketayпти, – debdi hamrohi.

Shunday qilib, ikki hamroh «churqa» etmay yo'lda davom etishibdi.

Yo'lovchi manziliga yetganidan keyin qilgan qo'poligimni ko'ngildan chiqaray, deb Shanni uyiga olib kirib, mehmon qilbdi. O'sha odamning husn-u malohat, aql-u farosaida tengsiz bir qizi bor ekan. U otasidan:

– Hamrohingiz kim edi, yo'lda nimalarni gaplashib keldinglar? – deya so'rabdi.

– Ey qizim, – debdi otasi, – yo'lda qip-qizil bir ahmoqqa ro'baro' kelib qoldim. Kurakda turmaydigan, poyma-poy, mantiqsiz savollarni beraverib, toza ta'bimni xira qildi.

– U nima dedi? – deya so'rabdi qizi yana.

– Men bilan ko'rishishi bilan oq. «Siz meni ko'tarasizmi yo men sizni ko'taraymi?» – deb so'radi. O'zim zo'rg'a borayotgan bo'lsam, uni qanday ko'tara olardim, qizim? Bir bug'doyzorga yetganimizda: «Buning donini yeb bo'lahdimikan?» – deya so'rab qoisa bo'ladimi? Qabristonga olib ketlayotgan tobutni ko'rib esa: «Buning ichidagi tirikmikan yo o'likmikan?» – deya so'radi.

To'liq qismini
Lituz.com
saytidan xarid
qiling